

Seveso III – nowa dyrektywa, nowe obowiązki

Parlament Europejski i Rada przyjęli tzw. dyrektywę Seveso III. Regulacje skierowane są do stosujących groźne chemikalia przedsiębiorstw, np. zakładów petrochemicznych, farmaceutycznych czy produkujących nawozy sztuczne.

Przyjęta 4 lipca br. Dyrektywa 2012/18/UE w sprawie kontroli zagrożeń poważnymi awariami związanymi z substancjami niebezpiecznymi¹, zwana także dyrektywą Seveso III zmienia, a następnie zastąpi Dyrektywę Rady 96/82/WE z 9 grudnia 1996 r., czyli tzw. dyrektywę Seveso II.

Podstawowy cel przyjęcia dyrektywy Seveso III określono w pkt. 3 preambuły tego aktu prawnego. Z jednej strony stanowi on potwierdzenie, iż dotychczasowa regulacja, w ocenie prawodawcy unijnego, spełnia swoją funkcję w zakresie utrzymania na stałym poziomie ilości awarii przemysłowych, z drugiej jednak wskazuje się na potrzebę redukcji ilości tych awarii. Jednym z kluczowych powodów przyjęcia nowej regulacji jest konieczność uwzględnienia zmian dotyczących klasyfikowania substancji i mieszanin chemicznych. W konsekwencji modyfikacjom ulega m.in. wykaz substancji, których magazynowanie na terenie przedsiębiorstwa powoduje uznanie go za zakład o zwiększonym bądź dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej, wprowadza się możliwość wyłączenia niektórych substancji spod obowiązywania dyrektywy, co uszczegółowia przepisy związane z publicznym dostępem do informacji o poziomie bezpieczeństwa w zakładach oraz rozszerza wymogi dotyczące kontroli zakładów podlegających pod regulację.

Wykaz substancji

Jedną z przyczyn uchwalenia dyrektywy Seveso III było przyjęcie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin². Wdrożyło ono na terenie Unii Europejskiej Globalny Zharmonizowany System Klasyfikacji i Oznakowania Chemikaliów, który zmodyfikował sposób kwalifikacji substancji chemicznych i ich mieszanin. Niezbędna stała się zatem gruntowna aktualizacja wykazu substancji, których magazynowanie decyduje o kwalifikacji danego zakładu jako miejsca o zwiększonym bądź dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej.

Dyrektywa Seveso II posługiwała się następującą kwalifikacją substancji niebezpiecznych: bardzo toksyczne, toksyczne, utleniające, wybuchowe, łatwopalne, wysoce łatwopalne, skrajnie łatwopalne, bardzo toksyczne dla organizmów wodnych, toksyczne dla organizmów wodnych, reagujące gwałtownie w zetknięciu z wodą, wyzwalające gazy toksyczne w zetknięciu z wodą. Z kolei dyrektywa Seveso III wprowadza podział na cztery podstawowe kategorie substancji niebezpiecznych, tj. stwarzających zagrożenie dla zdrowia (ostro toksyczne, posiadające działanie toksyczne na organy docelowe), stwarzających zagrożenie fizyczne (materiały wybuchowe, gazy łatwopalne, aerozole łatwopalne, gazy utleniające, ciecze łatwopalne, substancje i mieszaniny samoreaktywne oraz nadtlenki organiczne, substancje stałe i mieszaniny piroforyczne, substancje stałe i ciekłe utleniające), stwarzających zagrożenie dla środowiska (stwarzające zagrożenie dla środowiska wodnego) oraz stwarzających pozostałe zagrożenia (np. substancje, które w kontakcie z wodą wyzwalają gazy łatwopalne). Zmianie uległ także wykaz substancji, których magazynowanie kwalifikuje zakład do zakładów o zwiększonym bądź dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej. W dyrektywie Seveso III wykaz ten obejmuje 14 dodatkowych w porównaniu do Seveso II. Należy zauważyć, iż substancje pokrywające się w obu wykazach mają przyporządkowane takie same wartości progowe. Analizy prowadzone przez przedstawicieli branży chemicznej wskazują, iż w niektórych przypadkach konsekwencją nowych ustaleń może być zmiana kwalifikacji zakładów³.

Wyłączenie substancji

W pkt. 11 preambuły do dyrektywy Seveso III podkreśla się, że wprowadzenie nowej kwalifikacji substancji niebezpiecznych może mieć niepożądane skutki, tj. rygorom dyrektywy będą podlegały zakłady, które nie powodują zagrożenia wystąpienia awarii przemysłowej. W związku z tym przyjęto mechanizm proceduralny, umożliwiający wykluczenie danej substancji z wykazu substancji niebezpiecznych.

W tym celu państwo członkowskie zawiadamia Komisję o uznaniu danej substancji za „niestwarzającą zagrożenia poważną awarią”, załączając odpowiednie uzasadnienie oraz określone informacje (m.in. wyczerpujący wykaz właściwości, niezbędny do oceny możliwości spowodowania przez substancję niebezpieczną szkód fizycznych, szkód dla zdrowia i środowiska itp.). Na podstawie przedstawionych danych Komisja dokonuje oceny w zakresie możliwości uwolnienia przez daną substancję materii lub energii mogących spowodować poważną awarię. Jeśli Komisja uzna, iż dana substancja nie stwarza zagrożenia wystąpienia awarii przemysłowej, przedstawia Parlamentowi Europejskiemu i Radzie wniosek ustawodawczy w celu jej wykluczenia z zakresu stosowania dyrektywy Seveso III.

Działanie tego mechanizmu może budzić wątpliwości. O wyłączeniu danej substancji z wykazu decydować będą ostatecznie Parlament Europejski i Rada w trybie zmiany dyrektywy. Komisja składa bowiem wniosek ustawodawczy, a następnie Parlament Europejski i Rada procedują zgodnie z Traktatem o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). Być może prawodawca unijny chciał, aby faktycznym inicjatorem procesu zmiany dyrektywy mogło być państwo członkowskie, albowiem TFUE stanowi, że inicjatywa ustawodawcza może przysługiwać grupie państw członkowskich

tylko w szczególnych przypadkach przewidzianych w traktatach.

Publiczny dostęp do informacji

Z preambuły do dyrektywy Seveso III (pkt. 19) wynika, że „aby ułatwić dostęp do informacji na temat środowiska (...) należy poprawić poziom i jakość informacji udostępnianych społeczeństwu. W szczególności osoby, które mogą być narażone na skutki poważnej awarii powinny uzyskać wystarczające informacje o właściwych działaniach, które należy podjąć w takiej sytuacji (...)”. W związku z tym nakłada ona na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia zainteresowanej społeczności możliwości wyrażenia, z odpowiednim wyprzedzeniem, opinii na temat projektów związanych z planowaniem nowych zakładów, istotną zmianą w zakładach, nowymi inwestycjami lokalizowanymi w ich pobliżu, gdzie lokalizacja lub inwestycje mogą zwiększyć ryzyko poważnej awarii lub jej skutki. Już na wczesnym etapie procedury podejmowania decyzji społeczność ma być informowana za pośrednictwem ogłoszeń publicznych lub innych odpowiednich środków, w tym mediów elektronicznych. Dyrektywa obliguje państwa członkowskie do zapewnienia możliwości zgłaszania uwag i opinii do właściwego organu przed podjęciem decyzji, oraz opublikowania treści decyzji dotyczących konkretnych projektów, przyczyn ich podjęcia, w tym wszelkich późniejszych aktualizacji, oraz wyników konsultacji odbytych przed podjęciem decyzji i wyjaśnienia sposobu ich uwzględnienia w decyzjach.

Kontrola zakładów

Dyrektywa Seveso III zobowiązuje państwa członkowskie do przygotowania planu kontroli, obejmującego wszystkie zakłady na szczeblu krajowym, regionalnym lub lokalnym oraz zapewnienia regularnego przeglądu, a w razie konieczności aktualizacji przedmiotowego planu. Na podstawie planów kontroli właściwe organy winny sporządzać programy rutynowych kontroli wszystkich zakładów z uwzględnieniem częstotliwości wizyt dla różnych rodzajów zakładów. Jeśli chodzi o zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej, rutynowe kontrole powinny odbywać się co najmniej raz na rok, natomiast w przypadku zakładów o zwiększonym ryzyku co najmniej raz na trzy lata. W zakładach o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej rutynowa kontrola winna odbywać się co najmniej raz w roku.

Wyjątkiem jest sytuacja, w której organ opracował program kontroli w oparciu o systematyczną ocenę ryzyka, która winna opierać się m.in. na potencjalnym wpływie zakładów na zdrowie ludzkie i środowisko oraz historii zgodności z wymogami dyrektywy Seveso III. Warto podkreślić, iż w przypadku stwierdzenia w toku kontroli poważnego przypadku naruszenia przepisów dyrektywy Seveso III, w ciągu sześciu miesięcy przeprowadzona jest dodatkowa kontrola. Dyrektywa Seveso III określa także wymogi dotyczące przeprowadzania nierutynowych kontroli, które powinny być wykonywane tak szybko, jak to możliwe w celu zbadania poważnych skarg, awarii lub sytuacji bliskich awariom, wypadków i przypadków niezgodności. Organy przeprowadzające kontrolę w zakładzie, w terminie czterech miesięcy od jej przeprowadzenia powiadamiają prowadzącego zakład o wnioskach kontroli i wszystkich koniecznych do podjęcia działań oraz zapewniają podjęcie przez prowadzącego zakład wszelkich takich koniecznych działań w rozsądnym terminie.

Należy zwrócić uwagę na to, iż zgodnie z art. 269 Ustawy z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska⁴, komendant straży pożarnej, w ramach czynności kontrolno-rozpoznawczych przeprowadzanych co najmniej raz w roku w zakładzie stwarzającym zagrożenie wystąpienia awarii przemysłowych, ustala spełnienie wymogów bezpieczeństwa, a w szczególności to, czy podjęto środki zapobiegające wystąpieniu awarii przemysłowej, zapewniono wystarczające środki ograniczające skutki jej wystąpienia w zakładzie i poza jego granicami, a także sprawdza, czy dane zawarte w dokumentach (np. zgłoszenie zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku, program zapobiegania awariom, raport o bezpieczeństwie, wewnętrzny plan operacyjno-ratowniczy) są rzetelne i odzwierciedlają stan bezpieczeństwa w zakładzie. Oznacza to, iż obecne regulacje krajowe, w zakresie częstotliwości kontroli zakładów o zwiększonym ryzyku, są bardziej restrykcyjne niż wynikające z dyrektywy Seveso III.

Transpozycja

Państwa członkowskie zostały zobowiązane do wprowadzenia przepisów ustawodawczych, wykonawczych i administracyjnych do 31 maja 2015 r. Przepisy te powinny wejść w życie najpóźniej 1 czerwca 2015 r. Ta ostatnia data jest także kluczowa dla spełnienia przez prowadzących zakłady wymogów formalnych związanych z ich eksploatacją, tj. przygotowania zgłoszenia zakładu, polityki zapobiegania awariom, raportu bezpieczeństwa itp. Obowiązki te będą dotyczyły wszystkich eksploatowanych zakładów, chyba że spełnienie tych wymogów nastąpi przed 1 czerwca 2015 r., a informacje zawarte w przedkładanych dokumentach nie ulegną zmianie.

Źródła

1. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/18/UE z 4 lipca 2012 r. w sprawie kontroli zagrożeń poważnymi awariami związanymi z substancjami niebezpiecznymi, zmieniająca, a następnie uchylająca dyrektywę Rady 96/82/WE

(Dz. Urz. UE L 197/1 z 24 lipca 2012 r.).

2. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, zmieniające i uchylające dyrektywy 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006.

3. Gajek A., Michalik J. S.: *Nowa Dyrektywa Seveso III. Zmienione kryteria kwalifikacyjne*. „Przemysł Chemiczny” 12/2011.

4. Ustawa z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (DzU z 2001 r. nr 62, poz. 627, z późn. zm.).

Daniel Chojnacki, radca prawny, Domański Zakrzewski Palinka. Zespół Prawa Ochrony Środowiska

Przemysław Zdrajkowski, aplikant radcowski, Domański Zakrzewski Palinka. Zespół Prawa Ochrony Środowiska

Pełna wersja artykułu, zawierająca linki do cytowanych aktów prawnych, jest dostępna [tutaj](#)

TEKST POCHODZI ZE STRONY **WWW.KOMUNALNY.PL**

<http://archiwum.komunalny.pl/archiwum/index.php?mod=tekst&id=15263>